

Skauti,

jejich jednání a chování
za komunistické
totality

Jiří Čejka – Péguy ŘSV

„Ukázalo se, že totalitu i demokracii mohou zavádět úplně stejní lidé.“
Jiří Faltus – český básník a satirik

Jiří Čejka – Péguy ŘSV

Skauti, jejich jednání a chování za komunistické totality

2020

Věnováno památce bratra Ing. Karla Lešanovkého – Kaye, ŘSV

Úvodem

Kdysi kdesi jsem se zúčastnil schůzky jedné z družin Svojsíkova oddílu. Bylo to v době, kdy ještě neplatily změněné podmínky pro přijetí do Svojsíkova oddílu, podle kterých člen SO ani v minulosti nesměl a ani v současnosti nesmí být členem KSČ resp. KSČM a jiné totalitní strany, organizace nebo hnutí. Již jsem o tom psal při jiné příležitosti. Přítomno nás tehdy bylo asi třicet. Hlasovalo se o doporučení tří skautů-komunistů k přijetí do Svojsíkova oddílu. Proti jsme byli jen tři. Byl jsem nejen velmi nepříjemně překvapen, ale i zděšen. Během přestávky jsem o tom mluvil s jedním svým známým oldskautem a kritizoval jsem průběh a výsledek hlasování. Byl jsem velmi překvapen, když jsem slyšel jeho slova *Já musím mlčet, já jsem u nich byl taky*. Dodnes se k té události vracím a obtížně ji chápu a s ní se vyrovnávám.

Proto se vracím k této problematice, proto vznikla tato moje úvaha. Ve své podstatě v ní vycházím ze své před časem publikované úvahy o otevřenosti skautingu, uveřejněné v NDS, ve které se především opírám o stanovisko WOSM a navazuji na rozsáhlou studii Karla Lešanovského – *Kaye Komunismus a skauti-komunisté* (2014) a úvahu Zdeňka Navrátila – *Fetiška Skauting a totalita* (2018) a připomínám rovněž usnesení kolínského sněmu Junáka. V současné době již pro členství ve Svojsíkově oddílu platí jiná pravidla, ale dřívějších členů Svojsíkova oddílu se to nijak nedotklo a zřejmě nikdy nedotkne. Vždyť oni a ony se za své členství a případné působení v KSČ dodnes ani neomluvili. Chápu, že vyrovnání s minulostí nejen ve skautském hnutí, ale v celé naší společnosti je velmi nesnadné, obtížné, ba i někdy dost problematické, ale se zřetelem na budoucnost a další vývoj skautského hnutí u nás by mělo být považováno za nezbytné. Tomu tak bohužel není. V každém případě se domnívám, že pokud vůbec tento neřešený stav ještě někoho zajímá, tak se stále čeká, až moje – naše generace oldskautů-pamětníků vymře, a předpokládá se, že se tento problém jaksi vyřeší sám. Konec konců, sledujeme-li, jak řídírna řady našich oldskautů včetně členů Svojsíkova oddílu, není k tomu co dodat. Kolik je dnes nás pamětníků meziválečného skautingu a ani těch poválečných již nezbyvá mnoho.

Náše současnost

Jen pro ilustraci uvádím, že tuto úvahu píše v době, kdy stále ještě v čele Českého svazu bojovníků za svobodu stojí problematický člověk, o kterém se ve sdělovacích prostředcích píše, že byl nejen komunistou, ale také spolupracovníkem SNB. Ve stejných zdrojích se uvádí, že současný premiér byl komunist a spolupracovník StB, podobně jako současný komunist a místopředseda Poslanecké sněmovny, který měl údajně dokonce snad být placeným agentem StB, a současný ministr obrany ČR měl údajně být za totality v pohotovostním pluku SNB. Oni totiž *bývalí (?) komunisté jsou dodnes v podstatě všude, na vysokých postech v politice, ekonomice, kultuře a ve vysokoškolské výchově.*

Často připomínáme známé *Jednou skautem, skautem navždy.* Nějak se nemohu zbavit názoru, že stejnou formulaci lze aplikovat také na členství v komunistické straně, aniž bych samozřejmě chtěl skauting jakkoliv s komunismem srovnávat. A k tomu dodám, že znám svého času velmi aktivní komunisty, kteří dnes chodí do kostela. Jistě je možné se názorově změnit a přijmout víru, ale to se zřejmě týká jen velmi obtížné a výjimečně vnitřně zasaženého „na srdci uloženého“ přesvědčení.

Předpokládá to ovšem vyrovnat se upřímně (opět je tu ta nutnost *vyrovnání se*) s předchozím životem. Uznat svoje pochybení, projevit lítost, omluvit se těm, jimž bylo ublíženo a pokud je to možné, napravit spáchané křivdy. Ani odpuštění není totiž „automatický proces“. A také odpustit může pouze ten, komu bylo ublíženo, tedy za sebe. Za jiné odpouštět nelze.

Proto opakují a zdůrazňují, že je z uvedeného patrné, že se naše společnost dosud nevyrovнала s totalitní minulostí a, jak se v současné době ukazuje, nedokáže se s ní vyrovnat ani v budoucnu. Není to pro náš stát dobrá vizitka ani pro současnost, ani pro léta příští. Zřejmě se počítá s tím, jak jsem naznačil, že vše vyřeší čas. V televizní diskusi k církevním restitucím uvedla bývalá ministryně Džamila Stehlíková, že současný premiér (bývalý komunist a spolupracovník StB, jak výše uvedeno) otevřel komunistům cestu a případný návrat k moci. Vše naznačuje, že se nemylí.

Historická komise Junáka a aktivita komunistů

Doslova provokujícím paradoxem je, že po třetí obnově Junáka, tzn. po listopadu 1989, byla ustavena a působila v Junáku „Historická komise“, která měla zhodnotit složitá období existence skautského hnutí včetně jeho zákazů a obnov, a jejímiž členy se bez problémů stala řada skautů-komunistů a byla také svého času skautem-komunistou a spolupracovníkem StB řízena. Nemohu se zbavit pocitu,

že skauti-komunisté toto brali jako samozřejmost a pokud by se ocitli *mimo hru*, považovali by to za křivdu. Lze opravdu takovýto jejich postoj považovat za oprávněný?

Znám publikace a další výstupy, kterými děčínský člen „Historické komise“ bratr Karel Lešanovský – Kay v těchto souvislostech významným a velmi kritickým a v rámci možností objektivním způsobem obohatil historii našeho skautského hnutí zejména z poválečných let a období totality. Odpůrce komunismu Kay byl za svou činnost ministrem obrany České republiky oceněn jako účastník odboje a odporu proti komunismu. Naproti tomu mi dosud není známo, jak působili v oné „Historické komisi“ a jakými příspěvky obohatili historii našeho skautského hnutí její členové skauti-komunisté, z nichž některé jsem měl možnost osobně poznat včetně jejich názorů. Dodnes nechápu, jak oni pojímali své skautství? Komunisté a jejich strana se po listopadu 1989 dostali do jistého útluhu a nejistoty. A tak se rozhodli trpělivě čekat na příležitost. Té se jim pomalu ale jistě postupně začíná dostávat. Dočkali se, protože naši lidé rádi zapomínají. V roce 2018 a letech následujících už komunisté mají významné politické a ekonomické funkce ve státě, podporují současnou vládu a jejich neomalené a nestydaté požadavky na „revizi“ polistopadových rozhodnutí narůstají. Nejsou ochotni připustit, že ona polistopadová rozhodnutí a napravování křivd, které komunisté napáchali po 2. světové válce a během čtyřiceti let od únorového puče v roce 1948, mají svým způsobem příčinnou souvislost i s nimi. Chovají se dnes tak, jakoby se jich ona minulost nijak netýkala a neměli se zločiny a porušování práva komunistickou stranou nic společného. Dokonce se mnozí z nich cítí dotčeni, je-li jim něco takového vytýkáno. Stále se v očekávání světové revoluce v podstatě řídí hesly *Poslední bitva vzplála a Proletáři všech zemí spojte se*, jakkoliv klasické Marxovo pojetí zdá se být minulostí. Neomarxismus a jemu podobné přitažlivé filozofie však na Západě ožívají a stávají se dokonce předmětem výuky na vysokých školách. A snad i v tom vidí komunisté svou naději. Protože jsem se v polistopadovém období obnovy skautského hnutí nějaký čas bezprostředně pohyboval na ústředí Junáka a byl členem ÚRJ, zažil jsem tam mnohé. Jsem proto dost v obraze a vím o čem v souvislosti s polistopadovou obnovou našeho skautského hnutí píší. Většina těch tehdy tam aktivních skautů a skautek komunistů i nekomunistů již byla povolána na věčnost.

Úsilí komunistů o prosazení zdanění náhrad církevních restitucí a jejich podpora této daně v rámci současné koaliční vlády bylo velkým varováním. Dokládá to i Grebeníčková kniha *Ve znamení kříže* o církevních restitucích a škodlivosti církve, i to, jak se o ní referuje ve sdělovacích prostředcích. Její autor zřejmě hrdě a sebejistě kráčí ve stopách svého smutně proslulého otce – vyšetřovatele StB, který nikdy za své násilné vyšetřovací metody, uplatňované na politických věznicích, nebyl potrestán. Rovněž rostoucí podíl komunistů na moci ilustruje současný nepříznivý

stav v našem státě. Nemůže tento vývoj ovlivnit mysl a konání skautů-komunistů, i když se již většinou ke své komunistické stranické příslušnosti nehlásí? Jaká může být jejich reakce na takový vývoj v naší společnosti?

Skauting mezi dvěma válkami

Víme, že již za první republiky byl počet levicově orientovaných skautů a skautek značný a to nejen ve Svazu junáků-skautů a skautek RČS, ale v řadách dalších i při politických stranách působících organizací, které se považovaly a vydávaly za skautské. Možno říci, že hnacím motorem tu mohlo být usilování o vytváření sociálně spravedlivé společnosti, za které se skrylo vše. Touha po moci, která toto dění provázela, byla a dodnes je zřejmá. Nevím a ani netuším, zda si tehdy i dnes lidé uvědomují, že ve skutečnosti u kolébky k onomu socialismu se hlásících politických stran byla filozofie hlásaná a propagovaná svého času Marxem a Engelsem. K různým formám socialismu se hlásily nejen politické strany, ale také významné osobnosti naší kultury a politiky, mezi nimi také řada skautů a skautských činovníků. Z politické strany sociálně-demokratického typu se časem oddělili její radikální členové a tak vznikla komunistická strana vyznávající a v praxi uplatňující marxistickou filozofii třídního boje, násilí a revoluce.

Socialismus se svým způsobem stal velkým lákadlem i pro řadové skauty a skautky, z nichž někteří a některé ve svém nitru opustili (?) ideje skautského hnutí jeho zakladatele Roberta Baden-Powella a u nás Antonína Benjamína Svojsíka a promítali i do svazového skautingu levicové socialistické a atheistické prvky. Duchovní a ideová podstata skautského hnutí se v současné době ve svém slibu a zákoně odvíjí a opírá o tři základní principy: povinnost k Bohu, povinnost k bližním a povinnost k sobě. Jejich přijetí může představovat pro atheisty problém. Z osobního styku s některými z nich vím, že jejich postoj k víře připomínal až militantní ateismus. Po pravdě řečeno, nešlo vždy jen o skauty-komunisty. Duchovní podstatou skautského hnutí je jeho spiritualita založená na respektování toho, co nás přesahuje. Tato skutečnost je pro mnohé nevěřící a vyslovené atheisty obtížně vnímatelná a tudíž těžko přijatelná. Je to jistým způsobem problém, který provází naše i světové skautské hnutí v podstatě po celou dobu jeho existence.

S atheisty to není jednoduché

Vzpomínám, jak se někteří skauti-komunisté ještě na sněmu Junáka v roce 1990 ve svých diskusních příspěvcích snažili prosadit atheistický skauting. Šlo jim hlavně

o to, aby obnovený skauting byl bez svého prvního základního principu, totiž bez *Boha*. Nebylo proto ani žádným překvapením, když nás někteří skauti při prvních jednáních v době třetí obnovy Junáka, která se konala v jednacím sále Národního muzea, oslovili *Soudruzi a soudružky*, jak byli zvyklí ze svého předchozího působení. Ve skutečnosti je to víc než složité. Vzpomínám na jednoho, již zesnulého, zkušeného dlouholetého skauta a skautského činovníka, kterého jsem dobře znal. Ten byl celoživotním antikomunistou, ale současně také až téměř militantním ateistou. Neměl rád církve a náboženství, a zejména doslova nenáviděl katolické kněze, o kterých se vyjadřoval při každé vhodné příležitosti dost nevybíravým, hrubým, hanlivým až urážlivým způsobem jako o *černých flandácích*. V současné době by asi uvítal, že někteří kněží byli odhaleni, že měli zneužít ministranty a jiné děti, a utvrdil by se tím ve svém postoji k nim. I když tento celosvětový stále pokračující problém je dosud otevřen a vyžaduje kategorické řešení, v některých případech nebyly tyto trestné činy plně prokázány a svědecky doloženy. Je to v každém případě také velké varování pro jakékoliv vychovatele pracující s mládeží a značné rozčarování věřících a veřejnosti. Konec konců, je známo, že také zakladatel skautského hnutí Robert Baden-Powell byl svého času považován za gaye.

Jaký asi mohl být skutečný vnitřní – duchovní vztah onoho mého známého skauta-atheisty ke skautingu a jaké bylo ve skutečnosti jeho skautství, jestliže dokázal zcela nekompromisně a velmi tvrdě a bezohledně napadat a urážet své bližní – kněze, kteří jemu nikdy ničím neublížili a ničím se proti němu neprovinili? Pokud se ovšem v konkrétním případě ten či onen kněz neprovinil ve vztahu k jiným, zejména k mládeži a nezneužil svého postavení? I tady je třeba být velmi opatrný v odsuzování kohokoliv. Vždyť oni ti kněží měli plnit své poslání služby tomu, kdo či co nás přesahuje. K takovému úkolu se zavázali. Někteří z nich ovšem skutečně selhali a spáchali těžký hřích a ničím neomluvitelný zločin.

Není to jednoduché. Když jsme kdysi v Třinci připravovali návrh usnesení sněmu Skautského oddílu Velená Fanderlika, kategoricky se jedna skautka, evidentně rovněž ateistka, postavila proti tomu, aby se v usnesení hovořilo o duchovní podstatě skautingu a skautské spiritualitě. Šlo o profesorku gymnázia. Její reakcí jsem byl velmi překvapen a zklamán. Zde narážíme na problém *otevřenosti skautingu*, která se evidentně s takovými případy dostává do konfliktu. Ale není to snad problém, se kterým se setkává ve své podstatě skautské hnutí i jinde ve světě? Nemůže to souviset s narůstající sekularizací lidstva? Hledání odpovědí na tyto otázky není v současné době a nebude ani v budoucnu snadné stejně jako jejich řešení.

Myslím, že smysluplné řešení hledá a o ně usiluje i světový skauting. Zdá se, že lidská společnost se dostává celosvětově do jakési krize lidství, které možná směřuje ke světové katastrofě a tragédii. Sekularizace lidstva zřejmě vývoji společnosti a výchově mládeže neprospěje. Zklamáním pak je odhalení těch, kdo selhali

a zneužili své svěřence, kteří jim důvěřovali. I když tací, kteří selhali, si svůj trest bezpochyby plně zaslouží, protože jde o tragické selhání, které není možné nijak a ničím omluvit a vysvětlit.

Po 2. světové válce

Nepříznivý a nedobrý stav naší společnosti se ještě prohloubil po skončení druhé světové války, kdy Československo dobrovolně budovalo lidově demokratický stát s postupně socializujícími tendencemi. Socialistický program se stal náplní značné části společnosti již v prvních třech poválečných letech předstírané demokracie, ve které se pod vedením a v podstatě pod nátlakem KSČ realizoval socialistický košický vládní program, který výrazně omezoval demokratické prvky ve společnosti. Převládla poválečná euforie z ukončení světové války a orientace na SSSR, jehož Rudá armáda osvobodila část Československé republiky. Naše společnost si v podstatě dobrovolně navlékla chomout a špěla tak ať už vědomě či nevědomě, úmyslně či neúmyslně do područí Sovětského svazu, aby se postupně náš stát stal jeho vazalem. Tak se také stalo. Přispěly k tomu svým způsobem nejen komunisté, ale i další tři povolené politické strany. Když politikům těchto tří politických stran konečně došlo, kam naše republika špěje a směřuje, bylo již pozdě. Komunisté byli již připraveni a jejich únorový puč v roce 1948 jim otevřel cestu k totalitě. Dodnes se odvolávají na to, že vše proběhlo demokratickým způsobem, i když již sama podstata únorového puče měla násilný charakter třídního boje proletariátu proti buržoazii.

Zamysleme se nad tím, jak se po druhé světové válce za zmíněných okolností vyvíjelo naše skautské hnutí a jaké již jen omezené možnosti mělo pro svůj demokratický rozvoj, byly-li ve skutečnosti vůbec nějaké. Tuto dobu jsem prožíval dost těžce a proto se k tomu mohu aspoň stručně vyjádřit. Pochopitelně nikoliv jako kvalifikovaný historik, ale jako tehdy mladý člověk a jako pamětník, který svým způsobem byl u toho.

Junák byl obnoven spontánně

Ke spontánní obnově Junáka došlo v podstatě již v prvních dnech po skončení druhé světové války. Ale již tady se projevily problémy. Politická orientace státu směřovala doleva a na Východ, komunisté usilovali o znárodnění a o sjednocení odborů, tělovýchovy a mládežnických organizací. Válku přežívší nejvyšší (vedoucí) skautští činovníci údajně zvažovali, má-li za nastalé situace a výhledu do budoucna

vůbec ještě nějaký smysl obnovit Junáka. Jenomže za ně rozhodla mládež. Junák byl obnoven spontánně velkou rychlostí „zdola“ a přesvědčil „ty nahoře“, že je třeba do toho jít. I když, po pravdě řečeno, na počátku jsme nevěděli a ani netušili, jaký nátlak na směřování našeho skautského hnutí je ve skutečnosti komunistickou stranou vytvářen. Vše je třeba posuzovat v širších souvislostech. Historie skautského hnutí se vytváří „tam dole“ v oddílech, rojích, smečkách a ve střediscích a nikoliv „tam nahoře“ na ústředí v nejvyšším vedení.

Uvědomme si, že po druhé světové válce nebyla v Československu obnovena a nastolena skutečná demokracie, ale šlo spíše jen o *předstíranou demokracii*, která byla poněkud honosně nazvána *lidovou demokracií*, a ta byla od prvopočátku v podstatě řízena komunistickou stranou. Spisovatel Benjamin Kuras v jedné své knize o té době velmi trefně, výstižně a charakteristicky píše, že *...Češi brzy zjišťují, že rozdíl mezi demokracií a lidovou demokracií je stejný jako rozdíl mezi kazajkou a svěřací kazajkou...* (2016). Myslím, že dalších slov k tomu není zapotřebí. Nastalých čtyřicet let komunistického totalitního režimu je toho dostačující vizitkou. I když naše společnost v letech 1968–1970 prošla tzv. *pražským jarem*, kdy dokonce mohlo být dočasně obnoveno komunisty tolik nenáviděné a pronásledované skautské hnutí, byť za složitých a ztížených podmínek. Těžko lze odhadnout, jak by probíhal v Československu v té době další vývoj, kdyby nedošlo k srpnové okupaci vojsky Varšavské smlouvy pod vedením Sovětské armády, uvědomíme-li si, že podle ústavy KSČ měla vedoucí postavení ve společnosti. Je zcela jasné, že budování *socialismu s lidskou tváří*, jak se nazývalo *pražské jaro*, v komunistické společnosti nemělo žádnou naději a šanci na úspěch.

Skauting a totalita

Dovolím si zde vložit do této úvahy dva odstavce z Fetiškovy úvahy *Skauting a totalita* (2018, str. 13–14). Ještě dříve než Fetišek zveřejnil svou úvahu, byl v časopise *Na dobré stopě* publikován můj článek o otevřenosti skautingu, na který reagoval svými výhradami *jeden známý věřící skaut*, který v nich v podstatě obhajoval skauty-komunisty. Pozoruhodný byl svého času nekrolog, glorifikující zesnulého významného skautského činovníka, komunisty a spolupracovníka StB. Není žádným překvapením, ale spíše zklamáním, že skauty-komunisty a jejich jednání obhajují i někteří věřící skauti. Onen věřící skaut však ve svém skauty-komunisty ospravedlňujícím vyjádření zcela vynechal známé kritické stanovisko WOSM, které je dostupné i v českém překladu, a které by mělo být všemi členy WOSM respektováno. Podle tohoto vyjádření totiž skaut nemůže být členem politické i jiné organizace, jejíž cíle a poslání jsou v rozporu se zásadami skautského

hnutí. Dvěma pánům s tak rozdílným programem prostě nelze sloužit. Kay jednání skautů-komunistů nazývá schizofrenií. Není proto žádným překvapením, když ve filmu o skautingu prohlásí vysoký skautský činovník *Ano, byl jsem ve straně. Jinak bych totiž nemohl být ředitelem školy*. Jaké jsou skutečné morální kvality takového člověka? Nicméně vše je v jeho případě zřejmě zapomenuto a odpuštěno, když sám se k tomu může vyjádřit. Stále se v podstatě opakuje totéž – skauti-komunisté jsou bez viny a proto se nechtějí a ani nemusí omlouvat. Je tomu tak ve skutečnosti?

Protiprávnost komunistického režimu a skauting

Konec konců, zákon o protiprávnosti komunistického režimu a odporu proti němu č. 198/1993 Sb. jednoznačně a zcela jasně prokazuje problematičnost takového postoje. Píše se v něm mimo jiné, že *Komunistická strana Československa byla organizací zločinnou a zavrženíhodnou obdobně jako další organizace založené na její ideologii, které ve své činnosti směřovaly k potlačování lidských práv a demokratického systému*. Ještě dodávám, že skauti-komunisté za takto uvedených podmínek porušili první bod tehdy platného Svojsíkova skautského slibu *milovati vlast svou republiku Československou a sloužiti jí věrně v každé době*. Jen velmi těžko bychom mohli stranické působení skautů-komunistů považovat za službu vlasti. Není proto nijak překvapující, že tehdejší dění bylo některými skauty a skautkami vnímáno různě a některými dokonce v rozporu se skautskými idejemi. Tato skutečnost svým způsobem zůstává dodnes pro naši společnost a naše skautské hnutí varující. Vnitřní ideová a ideologická diferenciaci ve skautském hnutí byla tehdy značná ve vazbě na politickou orientaci členské základny, což jsme si zřejmě v té poválečné euforii nejen neuvědomovali, ale možná vůbec ani nepřipouštěli. Nejsmutnější je, že si hrozící nebezpečí neuvědomovali ani političtí představitelé nekomunistických stran.

Fetišek uvádí...

Fetišek ve své úvaze *Skauting a totalita* (2018) mimo jiné na str. 13–14 píše *Vidina „šťastných zítřků“ byla do té míry líbivá a lákavá, že jí podlehly (a dosud podléhají) miliony lidí na celém světě i u nás. A nešlo vždy jen o primitivní a nemyslicí masy (...). Podiv však vyvolává fakt, že i mezi skauty se objevili zastánci těchto myšlenek. Jestliže rudý mor nakazil některé spoluobčany, zůstává otázkou, proč nedokázali tito bratři rozeznat ten propastný rozdíl mezi zásadami skautingu*

a totalitou. Víme, že se přece nejednalo o ty, kdo hledali v našem hnutí jen vyplnění volného času. Byli to velmi často vysokoškolsky vzdělaní lidé, navíc instruktoři lesních škol, jejichž náplní bylo právě upevnění skautské ideje v budoucích vůdcích. Svědčí o tom neblaze proslulý JUNÁCKÝ MANIFEST, jímž hodlali už koncem roku 1947 převést poválečný Junák do područí strany (...). Při minulých obnouvách v letech 1968 i 1989 se tito lidé neostýchali vrátit do hnutí a předstírali, že se vlastně nic nestalo. Nikdo se neomlouval, nikdo neřekl slovo lítosti. Skautské hnutí je přijalo, oni sami zaujali často rozhodující místa, kde se snažili svoje názory, teď už samozřejmě bez politického podtextu, znovu prezentovat. Mladí činovníci, kteří nezažili události minulých let a neznali ani zhoubnost totalitních myšlenek, to nevnímali, to vše ke škodě hnutí. Znovu se tu opakovalo to, co zanedbala celá společnost. Fetišek velmi výstižně a velmi přesně v širších souvislostech charakterizuje náš český skauting a jeho vztah k totalitním režimům. Opírá se o známý Svojsíkův výrok *Totalita vylučuje skauting, skauting vylučuje totalitu*. Považuji Fetiškova slova – *Fetiškovo moudro* – za varování nejen členů a příznivců skautského hnutí, ale celé naší společnosti. Nicméně se obávám, že v současné době tato bolestivá a naší společnost svým způsobem ohrožující skutečnost zejména mladou nejen skautskou generaci vůbec nezajímá a nejen neumí, ale ani ji nechce řešit.

Vedoucí úloha KSČ ve společnosti ústavou zaručená

Je třeba si uvědomit, jak jsem zmínil, že KSČ podle tehdy platné socialistické ústavy zastávala vedoucí postavení ve společnosti a že její členové včetně skautů a skautek plnili stranické úkoly, které jim byly ukládány. Někteří dokonce vstupovali do vysokých funkcí skautského hnutí s úkolem působit ve skautingu destruktivně a skautské hnutí rozvrátit zevnitř až k jeho konečné likvidaci. Pro tyto a jim podobné účely byly vedeny na všech úrovních i seznamy skautských činovníků, což umožňovalo StB a dalším orgánům sledovat v podstatě veškerou jejich činnost. Vím o čem píší. Aktivně jsem se podílel na obnově našeho skautského hnutí – Junáka v roce 1945 v oddíle, v letech 1968–1970 na úrovni střediska, a od roku 1989 na úrovni ústředí i nižších složek. Fanatismus některých skautů-komunistů měl velmi nebezpečnou až zlou a bezohlednou příchuť a třídní nepřítel byl jimi hledán všude. Takže z toho lze odvodit, že tací pak ve skautském hnutí své skautství a světové skautské bratrství jen předstírali. A znovu připomínám, že jsem zažil některé z nich ještě na sněmu v roce 1990, tedy po třetí obnově našeho skautského hnutí, a byl jsem jejich názory, chováním i jednáním velmi otřesen. Mnozí se ovšem dokázali dokonale přetvařovat a *hrát divadlo*, jak se později postupně ukázalo. Když si dnes promítám některé události z doby totalitního režimu, ptám

se sám sebe, jak je možné, že k tomu všemu mohlo docházet a většina lidí mlčela, zatímco někteří kolabovali.

Představa socialismu byla víc než lákavá

Přitažlivé a tenkrát velmi často frekventované *kouzelné slovo socialismus* zlávalo již za první republiky řadu skautů a skautek, kteří a které vstupovali do levicových politických stran, najmě sociální demokracie a komunistické strany. Tím spíš tomu bylo po druhé světové válce, kdy ovšem převládl vstup do KSČ. Podíváme-li se do textu leopoldovských vězeňských přednášek Pavla Křivského, najdeme tam jeho zajímavý výklad a rozbor pojmu *socialismus* v širších souvislostech včetně definic jednotlivých typů a druhů socialismu od humanitního až po totalitní. Po pravdě řečeno, socialismus bylo tehdy u nás skutečně velmi často používané a zejména ve sdělovacích prostředcích frekventované „módní“ slovo, což bylo v souladu s politickou i ekonomickou poválečnou socializující orientací Československé republiky, kterou potvrdily i volby v roce 1946, které vyhrála KSČ, i když každý si pod tím pojmem představoval něco jiného. Tenkrát byly podle Košického vládního programu povoleny tři socialistické strany – Československá strana národně socialistická, Komunistická strana Československa a Československá strana sociálně demokratická. Čtvrtou byla Československá strana lidová, považovaná za politickou stranu sociálně reformní. Volební vítězství KSČ v roce 1946 byl ve skutečnosti jen další krok v jejím úsilí o uchopení moci ve státě, které vyvrcholilo v únoru 1948. Tím bylo v podstatě základní vítězství KSČ dokonáno. I když, jak jsem již naznačil, usilování o moc ve státě zahájila KSČ ještě v průběhu 2. světové války. Pojem *socialismus* byl však lidmi s různou ideovou a politickou orientací různě chápán, vykládán a přijímán od humanity a demokracie až po totalitní diktaturu a třídní boj. Po uplynulých desítkách let totality si snad dnes mnozí uvědomují značnou problematičnost takového chápání, byť někteří zůstávají nepoučitelní, jak nás zkušenost z posledních let učí.

Levicový skauting

Silné sociální cítění, které vyplývalo ze skautských idejí a skautských zásad a které bylo proto snad všemi skauty a skautkami pozitivně vnímáno, mohlo dokonce směřovat některé skauty a skautky nejen k socialismu, ale i komunismu. Otázkou samozřejmě zůstává, jak ideologii socialismu respektive komunismu chápali, přijímali a ve svém životě aplikovali. Není pochyb, že se v tom mohli výrazně lišit.

Pro některé z nich pak byl v duchu marxismu přijatelný třídní boj, revoluce, násilí a nedemokratický totalitní systém, což se projevovalo i v jejich chování a v jejich vztahu ke skautským bratřím a sestrám i k celé společnosti. Představa, že ve skutečnosti svým chováním i jednáním porušují skautský zákon a slib a že se tak sami vzdávají skautských idejí a sami sebe vyřazují ze světového skautského bratrství, byla a je pro ně dodnes nepřijatelná. Oni si totiž něco takového vůbec a naprosto nepřipouštějí a takové hodnocení považují za zcela neoprávněné.

Pražská levicová roverská skupina dokonce vydávala po válce občasník *Plameny*, ve kterém se dožadovala reformy skautského hnutí a vytváření levicového socialistického atheistického skautingu i v rámci Junáka. Došlo to tak daleko, že ústředí Junáka vydávání tohoto občasníku zastavilo. Nicméně při svém politicky pestrém složení skautského činovníckého sboru se vnitřní rozpory v Junáku prohlubovaly, tím spíš, že skauti-komunisté a někteří ostatní levicově orientovaní skauti a skautky vnímali onu podporu KSČ a orientaci našeho státu na SSSR pozitivně. Některé z oné roverské skupiny jsme mohli opět vidět na prvním polistopadovém sněmu Junáka v roce 1990. I tam na sněmu se snažili být velmi aktivní, aniž by ustoupili od své ideologie a veřejně se omluvili. Šlo jim tenkrát hlavně o to, aby do skautského hnutí nepronikla skautská spiritualita. Nevím, do jaké míry byly tato a jí podobné akce zdokumentovány, ale jisté je, že ta „sametově revoluční euforie“ v mnohém nepříznivě ovlivnila polistopadový vývoj našeho skautského hnutí. A tím také, bohužel, přispěla k tomu, že se údajný návrat našeho státu k demokracii vyvíjí způsobem, který není právě nejšťastnější a naopak dokonce vytváří podmínky pro případný návrat komunistů k moci, jak se, konec konců již děje, i když si to mnozí nechtějí připustit a popírají to.

Skautského hnutí se komunisté obávali

Komunisté považovali skauting při jejich úsilí o uchopení moci za velmi nebezpečnou nepřátelskou organizaci resp. nepřátelské hnutí, neslučitelné s jejich ideologií. Proto usilovali o to, aby toto hnutí mohli co nejdůkladněji sledovat, kontrolovat a ovládat, jak jsem již naznačil, a ve vhodnou chvíli zlikvidovat. A mnozí skauti-komunisté jim v tom byli nápomocni. Jiní komunisté byli přímo do skautského hnutí vysláni, aby je rozvrátili a ovládali zevnitř. K této „politice“ se ve svých publikacích hrdě hlásili jako ke svým způsobem stranickým úkolům a revoluční strategii.

Nepřátelský až fanaticky negativní postoj některých skautů-komunistů proti skautskému hnutí, které prezentovali ve svých prohlášeních i publikacích, dodnes doslova děsí. Kde se v nich vzalo tolik nenávisti a zášti? Jak se v takových

podmínkách mohli hlásit ke skautskému zákonu, skautskému slibu a světovému bratrství a současně existující úspěšné skautské hnutí velmi tvrdě a nemilosrdně odsuzovat, vyhlašovat boj proti němu a usilovat o jeho likvidaci v souladu s meziválečnými prohlášeními Leninovy manželky Naděždy Krupské (1922)? Pro Krupskou byl velmi pozitivní technický – praktický skauting, ale zcela nepřijatelné a nepřátelské byly skautské ideje. Vždyť snad třeba u nás největší nejen ideové likvidátory skautingu ve skutečnosti nacházíme mezi skauty-komunisty, což je víc než smutné.

Považuji však současně za potřebné uvést, že lze samozřejmě odsoudit skauty za jejich členství v KSČ, ale bylo by na pováženou, kdybychom současně paušálně označili všechny skautské činovníky z řad skautů-komunistů za špatné skautské vůdce. To je třeba uznat a respektovat, odmyslíme-li si onu ideovou podstatu skautingu, kterou oni nemohli vnitřně akceptovat a naplňovat. Ale i tak nelze od nich zřejmě očekávat odpověď na otázky, proč současně vyznávají dvě ideově tak odlišné orientace, z nichž jedna je totalitní, a proč jsou přesvědčeni o tom, že i takovým dvěma páňům lze sloužit? Jak si to asi srovnávali se svým svědomím, když jejich skautští bratři a skautské sestry byli odsuzováni k vysokým trestům a někteří bratři prožívali útrapy při těžbě uranu na Jáchymovsku a Příbramsku.

Uvědomovali si vůbec tuto smutnou skutečnost a svým způsobem zradu na svých bratrech a sestřích? Těžko to lze předpokládat, když byli odkojeni a podřízováni se filozofii *lépe je mýlit se se stranou než mít pravdu proti straně*, která ospravedlňovala jakýkoliv ku prospěchu strany sloužící amorální čin či zločin.

Likvidace Junáka v roce 1970, obnoveného před tím v roce 1968, byla provázena řadou protiskautských ideových útoků a urážek, na kterých se vedle fanatických svazáků podíleli opět i někteří „bývalí“ skauti-komunisté. Svou tragickou roli samozřejmě sehrály „stranické skupiny“ na ústředí i v nižších složkách Junáka a kooptace skautů-komunistů do Ústřední rady Junáka.

Tím KSČ plně ovládla tehdejší vedení Junáka a účinně přispěla k jeho likvidaci. Toto složité ostudné období činnosti ústředí Junáka, plné rozporů, zklamání a selhání, zdokumentoval ve svém díle bratr Karel Lešanovský – Kay. Paradoxem je, že tehdejší nejvyšší stranické a svazácké vedení ve společnosti lákalo skauty a skautky do jednotné organizace pod různými sliby, jejichž splnění se po likvidaci Junáka naivní důvěřivci nikdy nedočkali.

Ještě po únorovém puči i po prázdninách v roce 1948 se v tisku kratší dobu uvádělo, že se budou vytvářet pionýrské junácké oddíly při školách, ale tomu učinila konec mezinárodní konference levicových mládežnických organizací, konaná v srpnu 1948 v Budapešti, která vyhlásila tvrdý a nekompromisní boj skautingu a nutnost vyvinout veškeré úsilí, aby byl skauting jako výchovné hnutí nebezpečné pro socialistickou výchovu mládeže zlikvidován. Skautské hnutí bylo

prohláшено za nepřítele socialistické společnosti a s jako takovým s ním mělo být tvrdě, bezohledně a likvidačně zatočeno. V dubnu 1949 pak byla ustavena Pionýrská organizace. Aktivně k tomu přispívali i někteří skauti-komunisté, jak jsem již naznačil výše.

Skauti a skautky splnili svůj slib vlasti

Svým způsobem jako jistá víc než pozitivní reakce skautů a skautek na toto všechno stojí za zcela mimořádnou pozornost a ocenění:

- (a) přežití skautského hnutí všechny likvidace a zákazy včetně působení skautských oddílů v ilegalitě, což vyjadřuje velkou morální sílu těch, kteří přijali skautství za své životní poslání a smysl svého života;
- (b) mimořádně rozsáhlá účast skautů a skautek v odboji a odporu proti komunistické totalitě (v tzv. 3.odboji), kteří tak splnili svůj Svojsíkův skautský slib věrnosti republice;
- (c) stovky skautů a skautek pro svou účast v protikomunistickém odboji a odporu skončily v komunistickém vězení, někteří na popravišti;
- (d) nelze se nezmínit o našem exilovém skautingu, jehož historii zpracoval zesnulý PeP Cihlář (2004). Hlavním cílem našeho exilového skautingu byla příprava a výchova mládeže pro budoucí svobodnou vlast.

Skauti a skautky tak v souladu se Svojsíkovým slibem *milovali vlast svou a sloužili jí věrně v každé době*, zatímco někteří skauti-komunisté sloužili KSČ a plnili jim stranou uložené úkoly i v souvislosti s likvidací skautingu. Ti ovšem nikdy nepřipustili, že ve skutečnosti svým jednáním, chováním a konáním porušili skautský slib a skautský zákon a sami se ze skautských řad vyřadili. Jak uvádí Kay, a opět to připomínám, skauti-komunisté se za svou likvidační činnost nikdy neomluvili. Naopak považovali se za plně oprávněné aktivně se vždy podílet na obnově skautského hnutí.

Skauti-komunisté a spolupracovníci StB

Velkým překvapením bylo, když se po listopadu 1989 ukázalo, že někteří skauti – komunisté i nekomunisté – se v době komunistické totality stali spolupracovníky StB. Našinec si v tu chvíli uvědomil, že i stisk levice v některých případech nebyl upřímný, jak jsem uvedl v jedné své úvaze, publikované v NDS. Nešlo jen o řadové členy, ale týkalo se to také některých vyšších skautských činovníků.

Pokud vím, podobně jako skauti-komunisté, žádný z nich se nikdy neomluvil a své selhání nevysvětlil. Kay, který oslovil řadu skautů-komunistů, ve svých textech vzpomínal, že se, bohužel, od žádného z nich nedočkal omluvy, pokory a lítosti. Za takových okolností lze skautům-komunistům jejich selhání jen těžko odpustit a prominout. Schizofrenní uvažování a jednání skautů komunistů, jak uvádí Kay, poškodilo a svým způsobem přímo i nepřímou dodnes nepříznivě působí a ideově ubližuje českému skautskému hnutí. Je ke škodě skautingu, že skauti a skautky nikdy nenašli dostatek odhodlání k řešení tohoto problému. Nicméně se obávám, že se v té souvislosti nelze spoléhat ani na to, že vše vyřeší čas, až příslušné skautské generace odejdou na věčnost.

Skaut obhazuje skauty-komunisty

Historie se opakuje. Stejně jako v roce 1968 i v roce 1989 se vrátili do Junáka i ti skauti a skautky, kteří a které se stali v době totality členy KSČ. Nastoupili, byli přijati bez komentáře podle filozofie *Co jsme si, to jsme si, teď jsme zase bratři*. Ani slovo omluvy, ani slovo lítosti a pokory. Marná byla snaha některých skautů a skautských činovníků o nápravu. Když neuspěli, došlo postupně až k jejich odchodu z Junáka a vytvoření dalších skautských organizací. Nevyrovnání se s minulostí v našem skautském hnutí a v celé naší společnosti se projevuje čím dál tím víc nepříznivěji a svým způsobem ohrožuje demokratický vývoj našeho státu.

Jistý skautský činovník považuje mé písemné vyjádření k chování a postoji skautů-komunistů za *zkratové jednání*, jak napsal v reakci na můj článek o otevřenosti skautingu. Již jsem se o tom zmínil výše. Pak ovšem svým vyjádřením popírá i zákon, který komunistický režim prohlašuje za zločinný. Souvislost mezi členy strany a programem strany je, ať chceme či nechceme, zcela evidentní. Křesťan má umět odpouštět, o tom nemůže být sporu. Pokud však není u *hříšníka* patrná lítost, pokora a omluva, pak jsem trochu na vážkách, nedopouští-li se vlastně takto jednajících křesťanů hříchu a nestává se tak v podstatě spoluviníkem? Mám v té souvislosti na mysli zcela konkrétní případy. Nemůžeme přece považovat komunistický režim za zločinný a členy komunistické strany za vyslovená nevinátka, která, každé po svém, ze svého členství v KSČ více nebo méně, přímo nebo nepřímou profitovala. Ta souvislost a to propojení jsou zcela jasná a prokazatelná.

Pokud se chce někdo zastat skautů-komunistů, živých i mrtvých, pak je jeho povinností respektovat a vzít v úvahu zákon o protiprávnosti komunistického režimu a odporu proti němu č. 198/1993 Sb. s případným přihlédnutím k lustračnímu zákonu č. 45/1991 Sb. a zároveň také k usnesení č. 12 XIII. valného sněmu Junáka z roku 2011 a k usnesení náčelnictva Junáka o apolitičnosti skautingu z r. 2019,

a tyto skutečnosti posuzovat pod zastřešujícím stanoviskem WOSM. Považuji za velmi chybné a mylné, pokud by uvedené skutečnosti nebyly aplikovány na hodnocení členství skautů a skautek v KSČ. A v té souvislosti znovu doporučuji seznámit se především se dvěma studii, totiž Kayovou publikací *Komunismus a skauti komunisté* (2014) a Fetiškovou úvahou *Skauting a totalita* (2018).

Směrem do budoucna

S přibývajícími léty od listopadu 1989 a se zřetelem na odchod oldskautů na věčnost se v podstatě tento problém vyřeší sám. Na to mnozí hřeší a spoléhají a s tím počítají. Nicméně historie našeho skautského hnutí vyžaduje jistý způsob vyrovnání se s minulostí. Je to ve skutečnosti totiž nejen úkol skautského hnutí, ale celé naší společnosti. V současné době však veřejnost tyto záležitosti přestaly zajímat, což je svým způsobem spojeno s jistým rizikem možnosti návratu totality. Jeden nikdy neví a všechno je jinak. Ono totiž tolik potřebné ideové řešení ve své podstatě stojí zcela mimo zájem současné mladé skautské generace a stejně tak i ostatních mladých občanů našeho státu. Ti všichni mají poněkud jiné zájmy a jiné starosti. Naplňuje se staré známé a proslulé *Panem et circenses* (*Chléb a hry*), na něž zašel svého času starý Řím. Ovšem současná politická sféra se podle toho chová a žádného varování nedbá. Je velmi smutné, že naše republika ve svém znovuvytváření a budování demokratické společnosti se dosud s těmito problémy nedokázala vypořádat a vyrovnat se s totalitní minulostí. A jak jsem naznačil, v současné době již tento problém považuje za víceméně promlčený. Lustrační zákon ztratil svůj význam a v řadě případů není jeho naplnění požadováno nebo respektováno. A naopak v některých jiných případech je na něj nekompromisně poukazováno a podle toho jednáno. Časy se mění a lidé se mění v nich. Ovšem právě kritické objektivní zpracování a určitou petrifikaci složitá historie našeho skautského hnutí doslova vyžaduje. Kayovy podklady k tomu vytvářejí solidní základ. Bohatost jeho dokumentace a doložitelnost jednotlivých událostí jsou skvělým podkladem a podnětem pro zpracování krizových situací v historii českého a československého skautingu.

Stranické skupiny

Nemělo by se zapomenout na zcela destruktivní působení některých skautů-komunistů a zejména pak členů tzv. stranických skupin, které v letech 1968–1970 svou rozkladnou a kolaborantskou činnost rozvíjely nejen na ústředí, ale zřejmě

i v nižších složkách až po střediska, a které se řídily stranickými úkoly, jež jim byly ukládány. Klasickou ukázkou takového působení je *komunista Václav Marhoul*, který byl stranou dosazen do vysoké funkce ve vedení Junáka. V roce 1969 v Učitel-
ských novinách mimo jiné píše ***Myslím, že se můžeme hrdě hlásit k pokrokově zaměřenému hnutí levicového skautingu z dob první republiky, k letům třicátým (...) V okupaci a v ilegalitě se začal rýsovat příklon desítek a možno říci stovek činovníků ke komunistické straně, což se také projevilo v tom, že velká řada mladých vedoucích vstoupila po válce do komunistické strany a v současné době, i když jsou podstatně starší, jsou právě oni hybným činitelem Junáka. Rovněž se můžeme hlásit k tradicím našich levicově orientovaných činovníků, kteří v bouřlivém období politického kvasu od roku 1945 do února 1948 začali naprosto jednoznačně a výrazným způsobem prosazovat levicově orientovanou junáckou organizaci (...)*** Je pochopitelně nutné plně se distancovat – a my to také s naprostou otevřeností provádíme a provedeme – ode všeho, co bylo ve skautském a junáckém hnutí netřídní, kosmopolitní, protisocialistické (Mařádek V., Kapitoly pro junácké vůdce, str. 33–35, Junácká edice, Opava 1970) .

Byl jsem velmi nemile překvapen, když jsem v devadesátých letech v dokumentech z r. 1968–1970 mezi skauty-komunisty, kooptovanými tehdy do Ústřední rady Junáka, objevil fanatickou komunistku, která svého času po válce ještě jako studentka roudnického gymnázia působila v roudnickém skautském středisku. V devadesátých letech jsem zažil na ústředí Junáka, že bylo zjišťováno, které skautské vyznamenání ještě nemá, aby jí mohlo být uděleno k šedesátým narozeninám. Nevím, co se s ní stalo. Zmizela v propadlišti dějin. Velmi se obávám, že podobná překvapení lze očekávat i v dalších místech naší vlasti. Netuším, existovala-li i v našem roudnickém skautském středisku v letech 1968–1970 stranická skupina. Zmiňoval se o ní zesnulý roudnický skautský činovník Kája Snětina, aniž by blíže jmenoval její členy. Ale po listopadu 1989 a při obnově Junáka se k tomu z pochopitelných důvodů nikdo nehlásil a nepřiznal.

Historických prací o skautském hnutí je stále třeba

I přes řadu pozoruhodných publikací a diplomových prací věnovaných skautingu, vypracovaných skauty-pamětníky a skauty-studenty, stále ještě zůstává mnohé z historie našeho skautského hnutí a nanejvýš z oněch krizových období skryto někde v archivech či u skautských sběratelů. Byla by škoda, pokud by tyto podklady nebyly zachovány. Tím spíše, když v době likvidací skautského hnutí bylo mnohé zničeno. Chybí rovněž kritický objektivní rozbor z pera kvalifikovaných skautských historiků. Oni totiž, po pravdě řečeno, chybějí i ti kvalifikovaní skautští historici,

zatímco – nekvalifikovaní skautští amatérští historici se pokusili zpracovat některá krizová období našeho skautingu a dokázali k tomu shromáždit rozsáhlé podklady. V textech těch mladších chybí jisté životní zkušenosti a je z nich patrný spíše jen popisný pohled na stav či situaci nebo dění než nějaký komplexní kritický rozbor a hodnocení. I tak, samozřejmě, jsou tyto materiály zabývající se skautským hnutím svým způsobem důležité a potřebné, a je velmi dobré, že se stávají součástí závěrečných prací vysokoškolského studia.

Vzorem těm mladým vedle celé řady dalších mohou také být v mém textu často opakovaně citovaní zesnulý děčínský Karel Lešanovský – Kay ŘSV a ivančický Zdeněk Navrátil – Fetišek ŘSV. Každý zpracovává a hodnotí příslušná období působení skautského hnutí v našem státě včetně jeho likvidace a obnovy ze svého hlediska, Kay více z hlediska vysloveně historického a doložitelné faktografie, Fetišek vše posuzuje pohledem hluboce věřícího křesťana spíše z hlediska filozoficko-historického. Oba však tím zanechávají úžasnou stopu pro budoucí generace skautských historiků. Tím spíš, když v podstatě selhala „Historická komise Junáka“, ve které působila paradoxně řada skautů-komunistů včetně jejího vedení, jak jsem již uvedl v úvodu této úvahy. A to jsou okolnosti, kterým se stále ještě nedostalo patřičné pozornosti nejvyššího vedení Junáka a z toho plynoucích kritických závěrů.

V tomto smyslu zůstává zatím jediným a jedinečným dílo děčínského Kaye, který *bádání* v těchto souvislostech zasvětil značnou část svého života. Ministerstvo obrany ČR proto plným právem ocenilo Kayův příspěvek k historii našeho skautského hnutí a v širších souvislostech i k historii našeho státu a vystavilo Kayovi osvědčení, že byl v době nesvobody účastníkem odboje a odporu proti komunismu. Ministr obrany Kayovi udělil Pamětní odznak odboje a odporu proti komunismu, jak jsem již výše uvedl. Je velmi důležité, že Kay své rozsáhlé dílo předal do několika archivů včetně Skautského institutu a tak po jeho odchodu na věčnost zůstává zachováno. Kayův odchod na věčnost je skutečně velkou ztrátou nejen pro naše skautské hnutí, ale pro celou společnost. Když pročítám jeho publikace a připomínám si v korespondenci s ním některé další podrobnosti a okolnosti, s velkou pokorou, úctou a obdivem se před jeho dílem skláním.

Závěrem

Všechno je to jistá životní zkušenost, kterou získávala a nabývala za svůj dlouhý život a často za velmi složitých příznivých i nepříznivých podmínek a okolností za druhé republiky a během nacistické a komunistické totality či v poválečné době předstírané demokracie naše skautská generace, zkušenost, která by měla být předána a převzata současnou a budoucí mladou skautskou generací tak, aby se ta vy-

varovala chyb minulosti. Řady nás, skautských pamětníků, řídnou. Odpovědnost za příští rozvoj a působení skautského hnutí přebírají ti mladí. A je to skutečně velká a mimořádná odpovědnost. Lidstvo potřebuje skautské hnutí ke svému zdárnému vývoji a rozvoji. Výchovné poslání a působení skautského hnutí v lidské společnosti je nezastupitelné a nenahraditelné, protože je v podstatě jedinečné. Toho si současná i budoucí skautské generace musí být vědomy a podle toho také jednat a konat. Nesmí ani zklamat ani selhat. A právě proto je skautské hnutí nebezpečím pro jakýkoliv totalitní systém a režim, s nimiž se nemůže nikdy ztotožnit.

Složité historie českého a československého skautského hnutí je v mnohém dosud v plné šíři neodhalená a tudíž v detailech neznámá i nám pamětníkům. Také její zpracování je jedním z důležitých úkolů pro současnost i budoucnost, jakkoliv se to někomu i z řad skautů a skautek může zdát zbytečné. Nepochybně k tomu může výrazně přispět stále se rozrůstající bohatý archiv Skautského institutu, k jehož dalšímu plynulému obohacování by měli a mohli významně přispět i skautští sběratelé. Mnoho dokumentů bylo za obou totalit ztraceno a nejspíše zničeno, mnoho dokumentů je stále ještě rozptýleno mezi skauty a skautky a zejména právě mezi skautskými sběrateli. Jejich zachování je jedním z předních úkolů všech skautských generací. Jisté problémy jsou s údaji a informacemi, získávanými z ústních zdrojů – vzpomínek pamětníků, které jsou nazývány *orální historií*. Spolehlivost takových informací je svým způsobem obvykle pochybná. Vzpomínky jednotlivých osob se mohou od sebe často velmi podstatně lišit a tím stávají se pak jejich výpovědi značně nespolehlivými.

Nejsem historik a tak si samozřejmě neosobuji právo kritického přístupu k takovým zdrojům informací, ale jako vědec mám jasnou představu o spolehlivosti či naopak nespolehlivosti „orální historie“. Bohužel právě některá kritická či krizová období historie našeho skautského hnutí byla zpracována s využitím vzpomínek pamětníků, tedy pomocí „orální historie“ zejména v některých bakalářských a magisterských diplomových pracích. Takové zdroje informací je třeba přijímat s jistou opatrností a velmi kriticky. Tím nechci říci, že tyto práce nemají být využívány vůbec, ale základ jakémukoliv historickému studiu nutně musí tvořit dokumentačně doložené a o faktografii se opírající historické podklady, jak svého času činil zesnulý děčínský bratr Karel Lešanovský – Kay.

Ve svých výkladech a besedách s žáky, studenty, skauty a skautkami a rovery si dávám dobrý pozor, abych se, pokud to je možné, vždy opíral o doložitelná fakta a nikoliv o informace spekulativního charakteru. Velkou pozornost v tomto smyslu také věnuji informacím, které přebírám z dostupné literatury a dalších zdrojů a které jsou často postupně nekriticky přebírány jednotlivými autory i s chybami. Takové informace mohou být zdrojem nepřesných formulací a omylů. Ty lze nalézt nejen v české, ale i zahraniční skautské literatuře. Děčínský Kay nebyl historikem

svým vzděláním. I já jsem jen laik v tomto oboru. Kayovy texty a publikace se staly mým velkým vzorem, ze kterých jsem čerpal a stále ještě ve svém vysokém věku čerpám zkušenosti a poučení při své badatelské činnosti amatérského skautského historika. Kayovi za tyto inspirace děkuji a s velkou úctou na něj vzpomínám.

Opatruj vás Bůh!

Roudnice nad Labem, srpen 2020

Jiří Čejka – Péguy

Můj dík patří bratru Ing. Zdeňkovi Navrátilovi ŘSV za pečlivé pročtení rukopisu a připomínky, kterými obohatil můj text. Bratru PePovi Přechovi děkuji za grafickou úpravu mého textu. Původní text této úvahy byl vydán bratrem Ing. Zdeňkem Navrátilem, ŘSV v jeho grafické úpravě v ivančické edici ZNF v dubnu 2019.

